

Elul: Pirkei Avos until Shavuot or until Rosh Hashono?

By: Rabbi Levi Y. Garelik

Also:

1. Why do we learn Pirkei Avos from Pesach to Shavuot?
2. Why only “some” have the custom to learn Pirkei Avos in the summer months?
3. Why does “everybody” learn Pirkei Avos from Pesach to Shavuot and only “some” learn it between Shavuot and Rosh Hashono?
4. Why do Lubavitchers say it until Rosh Hashono? What is the history behind this?
5. There is no place in the world “Bartenura” - so why does everybody attribute that to Rabbi Ovadia (the famous commentary on the Mishna)?
6. Why are there six chapters in Pirkei Avos?
7. Why is the sixth chapter called “Braiso” (and not “Mishna” like the other five chapters)?
8. What is the connection between the last Mishna and Shavuot?
9. What is the connection between the last Mishna and Rosh Hashono?
10. Why does the last Mishna have two Psukim?
11. How is Pirkei Avos a preparation to Tzitzit Shofar?

Based on Biurim Lepirkei Avos in several places (farbrengen of Shabbos parshas Nizovim Vayelech 5736) and others

* * *

מיוסד על "ביאורים לפרקי אבות" על ההקדמה והמשנה האחרונה (ש"פ נצבים וילך תשל"ו ועוד).

המקורות:

הקדמה כללית: למה בכלל לומדים פרקי אבות?

א' מהטעמים:

1. **מדרש שמואל בהקדמה** [בפרק השישי אין תוספות יום טוב וברטונורא]: ...התורה לא תשכון כי אם בריקן ממדות רעות ומלא ממדות חשובות, ולזה כיוון השי"ת ואמר היו נכונים לשלושת ימים... וכן כיבוס הבגדים שיטהרו מן הטומאה ולכלוכים המונעים prevent את הנפש מהשגתה... ולזה נהגו לקראם באלו השבתות קודם מתן תורה שיתעוררו... ולכן נקרא זה הפרק קנין תורה...

עוד משהו מעניין:

למה שש פרקים? בהקדם החילוק בין החמש פרקים להשישי, החמש נקראים "משנה" והשישי "ברייתא":

2. **רש"י בתחלת פרק שישי: שנו חכמים בלשון המשנה – כלומר ברייתא היא... אבל אינה משנה... ולפי שעד עכשיו כל הפרקים משנה לפיכך הוצרך להודיע שמכאן ואילך ברייתא היא..**
3. **מדרש שמואל בהקדמה: .. משניות נשנו במדרשו של רבינו הקדוש והברייתות נדרשו חוץ למדרשו ועל כן נקראו ברייתות מלשון חוץ כי תרגום מחוץ – "מברא"...**

וישנם ריבוי מקומות שזה מובא בתורת החסידות למה הספירה השישית נקראת "חוץ-לבר" - וניקח רק דוגמא אחת:

4. **ספר המאמרים אדמו"ר הזקן כתובים ע' רט: בחינת יסוד הוא השפעה לחוץ ואינו מבחי' עצמית ונק' "לבר מגופא"...**

* * *

עכשיו נלך לקוטב הענין: נלך **להתחלת** פרקי אבות **ובסופם**,

איפה מתחיל פרקי אבות?

5. **הקדמה לפרקי אבות ע"י אדמו"ר הזקן: נוהגין לומר פרקי אבות פרק אחד בכל שבת, שבין פסח לעצרת במנחה, ואומרים**

לפניו משנת כל ישראל ואחריו משנת רבי חנניא בן עקשיא. ויש נוהגין כך כל שבתות הקיץ.

קצת היסטורי' – בכלל לא אמרו פרקי אבות בחודשי הקיץ אבל ישנם מאמרים של אדמו"ר הרי"צ (תש"ב וכו') שאמר מאמרים בקיץ על פרקי אבות, ומתשל"ח ואילך הרבי נשאר לפרקי אבות גם אחרי שבועות.

נשאלות כאן שני שאלות:

- א. למה יש שני אופנים, כולם אומרים עד שבועות ו"יש נוהגין" אחרי שבועות?
- ב. ולמה טאקע מתשל"ח התחיל הרבי לומר פרקי אבות גם בקיץ?

* * *

נשים את זה בצד ונעבור למשנה האחרונה שבסוף המסכת.

במשנה האחרונה כתוב:

**6. אבות פרק ו משנה יא: כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו
אלא לכבודו שנאמר (ישעי' מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו
יצרתיו אף עשיתיו, ואומר (בשלח טו, יח) ה' ימלוך לעולם ועד.**

כדאי להעיר לאלה שלומדים חסידות – הרבה שואלים המקור להענין של הד' עולמות – זהו המקור:

**7. מדרש שמואל כאן: רצה לכלול כל הארבעה עולמות אצילות
בריאה יצירה עשי'....**

[מכאן ראי' על פי נגלה להד' עולמות....]

**8. ספר המאמרים קונטרסים ח"א ע' רמא, א: ... הנה כתיב כל
הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו... עולם
האצילות מתואר labeled בהתואר בשמי, ולכבודי הוא בחי'
מלכות דאצילות, בראתיו יצרתיו אף עשיתיו הם ג' עולמות
בי"ע...**

**9. ספר השיחות תנש"א ע' 211: בראתיו יצרתיו עשיתיו – הם ג'
עולמות בי"ע. ודוגמתם באדם – ג' לבושי הנפש, מחשבה דיבור**

ומעשה... בריאה ויצירה הם בערך זה לזה... עולם העשי' הוא **שלא בערך** לעולם הבריאה והיצירה... כמו במחשבה דיבור ומעשה, שהמעשה הוא לא רק למטה במדרגה אלא גם שלא בערך למחשבה ודיבור, שהם בערך ושייכים זה לזה, משא"כ המעשה הוא לבוש הנפרד – לכן נאמר בראתיו יצרתיו **אף** עשיתיו... ולאידך - "אף" הוא לשון ריבוי ... כי התכלית הוא... **עולם הזה התחתון...**

ולכא' נשאלתו שני שאלות:

- א. "מאי ואומר?" מה מוסיפה הראי' השני' ובפרט שהפסוק אינו מדבר אודות זה שהנבראים הם "כבודו" של הקב"ה.
- ב. "לעולם" בפסוק שלנו פירושו "זמן", אבל המשנה מדברת על "מקום"?

* * *

והביאור: הכל נמצא במילה אחת "ולכבודי":

מתי הוא **הכבוד** - בה' הידיעה - שנותנים למלך? כשהעם נמצא בשדה בעבודתם, לאו דוקא שמרגישים את המלך ועאכו"כ כבודו. משא"כ כשבאים להיכלו. אבל לא כולם מגיעים להיכל המלך וגם לא תמיד. מתי ישנה מציאות **שכל העם בבת אחת** חולקים כבוד למלך? בשעת ההכתרה:

[ואולי משל לזה הוא מיום הבחירות]

10. ספר המאמרים תש"ג מאמר הראשון יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת ס"ב: ... והנה במלכותא דארעא אנו רואים שמכתירין את המלך בכתר מלכות, וההכתרה באה בשמחה גדולה ובביטול עצום אל המלך, ביראה גדולה ועצומה ובהדרת הכבוד, וטעם הדבר הוא, דבכדי שיהי' מלך צריכים לעורר בהמלך הרצון להיות מלך. וזהו ענין ההכתרה שמעוררים את המלך ברצון שירצה ויחפוץ במלוכה זו והוא ע"י הביטול, שכולם, הן העם והן השרים הקטנים והגדולים, כולם כאחד מתבטלים

לפניו במסירות רצונם ונפשם אליו לגמרי מכל וכל, הנה עי"ז מתעורר ברצון לחפוץ במלוכה...

וזהו הביאור במשנה: כל מה שברא הקב"ה בעולמו הרי זה לכבודו, דהיינו שעת הכתרה בשעת בריאת העולם, ואז ה' הביטול. ולזה מבהיאה המשנה הפסוק הראשון.

ממשיכה המשנה: שיכול אדם לחשוב שזה כמו painting או רכב או כל דבר גשמי שלא רואים כח הפועל בנפעל ובמילא הכבוד "נחלש" -

ממשיכה המשנה ה' ימלוך לעולם ועד, שכל רגע ורגע הקב"ה מהווה ומחי' את העולם:

11. שער היחוד והאמונה פרק א וב': לעולם ה' דברך נצב בשמים
ופירש הבעש"ט כי דברך שאמרת יהי רקיע...תיבות ואותיות אלו
הן נצבות ועומדות לעולם.. ומלובשות בתוך כל הרקיעים [עד
הדומם] לעולם להחיותם... ואילו היו מסתלקות לרגע חס ושלום
האותיות מעשרה מאמרות... היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו
לפני ששת ימי בראשית... והנה מכאן תשובת המינים heretics
וגילוי שורש טעותם it is exposed the root of their error הכופרים deny
בהשגחה פרטית.. שמדמין מעשה שמים וארץ למעשה אנוש
ותחבולותיו, to the work of a human and schemes, כי כאשר יצא לצורף
כלי, silversmith, שוב אין הכלי צריך לידי הצורף... שהוא יש מיש...
למעשה שמים וארץ שהוא יש מאין... בהסתלקות כח הבורא מן
הנברא, חס ושלום, ישוב הנברא לאין ואפס ממש...

ועפ"ז יובנו כל הדייקים שבמשנה.

* * *

עכשיו נראה משהו מאוד מעניין -

המשנה הזו נלמדת תמיד לפני שבועות ולפני ראש השנה – מהי הצד השווה שביניהם? כי בשניהם ישנו ענין
ההכתרה של הקב"ה –

איך היא הכתרה? ע"י שופר:

12. **מכתב מוצאי ש"ק ימי הסליחות , התשמ"ב** [לקו"ש חלק כד ע' 616]:
מצות היום בשופר (ר"ה כו,ב) ... אתה נגלת בענן כבודך גו' ובקול שופר עליהם הופעת וכו'.. דער דאזיקער טעם פון תקיעת שופר קומט בהמשך צו א גאר עיקר'דיגען טעם: שופר איז פארבונדן מיט דער הכתרה ("קרוינונג") פון דעם בורא עולם אלס מלך העולם, וואס די קרוינונג פון א מלך ווערט באגלייט פון שאלן און טרומפייטן, ווי עס שטייט בחצוצרות **וקול שופר** הריעו jubilate לפני **המלך** ה' (תהילים צח, ו)

והענין של תקיעת שופר מצינו פעמיים בתורה, בר"ה ובמ"ת.

וזוהי ההכנה הכי טובה לפני הכתרת המלך, שהכתרת הקב"ה למלך היא כמו לא כמו אצל מלך בשר ודם שאחרי זמן זה נחלש - אלא אדרבה! כל יום ויום זה מתחדש מחדש.

* * *

אבל עכשיו נשאלת שאלה עצומה:

הן אמת שמצינו "הכתרה" בשבועות, אבל הטומל שעושים במשך כל השנים והשנה בנוגע להכתרת הקב"ה היא אודות ראש השנה, **לא** שבועות...

ולפועל רואים שלפני שבועות **כולם** אומרים פרקי אבות ולפני ראש השנה רק "יש נוהגין"?

ויוכן בהקדם הביאור בין חג השבועות לראש השנה:

חג השבועות היהודים היו בחינת צדיקים וביום הכיפורים – תשרי הם בבחי' בעלי תשובה:

13. **מאמר ביום השמיני עצרת תהי' לכם תשמ"ז ס"ג** (מלוקט החדש ע'

ריז): ... עיקר הכוונה דמ"ת שתהי' קבלת התורה...לוחות הראשונות הוא עבודת הצדיקים ולוחות האחרונות הוא עבודת הבעלי תשובה... נתינת לוחות הראשונות היתה מצד למעלה, וירד ה' על הר סיני... דבעת מתן תורה הי' אצלם גילוי עצם הנשמה, בחינת יחידה... משא"כ נתינת לוחות האחרונות היתה ע"י אתערותא דלתתא, דעבודת התשובה דבני ישראל על חטא העגל היתה אתערותא דלתתא שעוררה והמשיכה הגילוי דלוחות האחרונות. וזהו מה

שנתינת הלוחות האחרונות היתה בתשרי כי עניני חודש תשרי באים ע"י העבודה דאלול... במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים.... שגם בתחילה כבר עלה לפניו ית' התענוג שיתענג בעבודת הצדיקים...

ולכן, מה אומרים בהתחלת פרקי אבות? ועמך **כולם** צדיקים! ולכן **כולם** אומרים לפני שבועות, משא"כ לפני תשרי הרי זה רק "**יש נוהגין**" (כי ה עבור אלה שצריכים לעשות "תשובה")...

* * *

אבל אם כן, נשאלת השאלה לאיך גיסא: למה לאחרונה התחיל הרבי שזה יהי' ש"כ **כולם** נוהגים? הביאור על זה לא מובא בשיחה, אבל שמעתי את זה מחסיד "מבין", והוא אמר לי שהתירוץ נמצא באותו מאמר גופא:

14. שם סעיף ד: אמנם הכוונה האמיתית היא, כמ"ש אשר ברא אלקים לעשות-לתקן, שהאדם ע"י עבודתו יעשה חידוש בהבריאה שיהי'... פרץ זה משיח כמ"ש יעלה הפורץ לפנייהם שאז יהי' העולם למעלה מכמו שהי' בתחילת הבריאה... שהנשמות דלע"ל יהיו גבוהות יותר גם מאדם הראשון כמו שהי' קודם החטא... דחידוש זה נעשה ע"י התשובה דוקא... דזהו מה שמשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא, ועי"ז נשלמה הכוונה האמיתית, שלמעלה מענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים....

דוגמא שאמרנו כו"כ פעמים מהג' בתי מקדשות. נראשוו שמסמל צדיקים נחרב, השני שמסמל תשובה נחרב, והשלישי שהוא האיחוד של שניהם יהי' נצחי.

וזוהי ההכנה הכי יפה שיכול להיות לראש השנה, להראות להקב"ה שכולנו כאחד בלי חילוקים.

וזוהו אכן החידוש של חסידות חב"ד,

ועי"ז נזכה לכתיבה וחתימה טובה ולשנה טובה ומתוקה.

Some Keywords

4 worlds, 6 Midos, Asiya, Atzilus, Baal Teshuva, Bais Hamikdosh, Bartenura, Bertinoro, Braisa, Bria, Coronation, Creation, Heretics, Italy, Let there be light, Luchos, Matan Torah,

Sichosonline.org – Elul: Pirkei Avos until Shovuos or until Rosh Hashono

Mishna, Moshiach, Pirkei Avos, Rabbi Ovadia of Bertinoro, Rebbe, Rosh Hashono, Shofar, Shovuos, Silversmith, Speech of G-d, Tekias shofar, Tzadikim, Unity of the Jewish people, Yesod, Yetzira.